Llwybr y Gymraeg
Welsh Pathway
BA3 2025-26

Grŵp B – Darlith/Lecture 12 ac 13

Ionawr 29ain 2026

Catrin Evans-Thomas

c.evans-thomas@pcydds.ac.uk

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Peniarth.cymru | Rhagor iaith | Canolfan Gwasanaethau Cymraeg / Welsh Language Services Centre

RHAGORiaith

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Centre for Education | Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

Nod Ac Amcanion
Aims and Objectives

Llwybr y Gymraeg
Welsh Pathway
BA3 2025-26

- Adolygu'r patrymau / Revising the patterns
- Yr Ifaciwîs / *The Evacuees*
- Paratoi a dysgu'n drawsgwricwlaidd / *Preparing and Teaching a cross curricular lesson*

Darlith heddiw
Today’s lecture

Byddwn ni’n ymarfer y sgiliau yma heddiw.

We’ll be practicing these skills today.

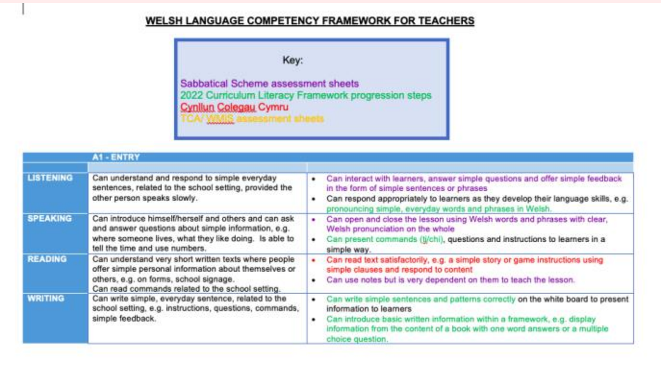

WELSH LANGUAGE COMPETENCY FRAMEWORK FOR TEACHERS

Key:

Sabbatical Scheme assessment sheets
2022 Curriculum Literacy Framework progression steps
Cynllun Colegau Cymru
TCA/ WMIS assessment sheets

	A1 - ENTRY	
LISTENING	Can understand and respond to simple everyday sentences, related to the school setting, provided the other person speaks slowly.	• Can interact with learners, answer simple questions and offer simple feedback in the form of simple sentences or phrases • Can respond appropriately to learners as they develop their language skills, e.g. pronouncing simple, everyday words and phrases in Welsh.
SPEAKING	Can introduce himself/herself and others and can ask and answer questions about simple information, e.g. where someone lives, what they like doing. Is able to tell the time and use numbers.	• Can open and close the lesson using Welsh words and phrases with clear, Welsh pronunciation on the whole • Can present commands (ti/chi), questions and instructions to learners in a simple way.
READING	Can understand very short written texts where people offer simple personal information about themselves or others, e.g. on forms, school signage. Can read commands related to the school setting.	• Can read text satisfactorily, e.g. a simple story or game instructions using simple clauses and respond to content • Can use notes but is very dependent on them to teach the lesson.
WRITING	Can write simple, everyday sentence, related to the school setting, e.g. instructions, questions, commands, simple feedback.	• Can write simple sentences and patterns correctly on the white board to present information to learners • Can introduce basic written information within a framework, e.g. display information from the content of a book with one word answers or a multiple choice question.

	A2 - FOUNDATION
LISTENING	Can understand and respond to a range of simple sentences related to school setting situations, e.g. everyday themes and different verb tenses.
SPEAKING	Can contribute to simple conversations using a range of simple sentences related to school setting situations, e.g. everyday themes and different verb tenses.
READING	Can understand written everyday messages and simple letters/e-mail messages. Can read appropriate stories with an effort to ensure correct pronunciation.
WRITING	Can write compound and complex sentences for educational purposes.

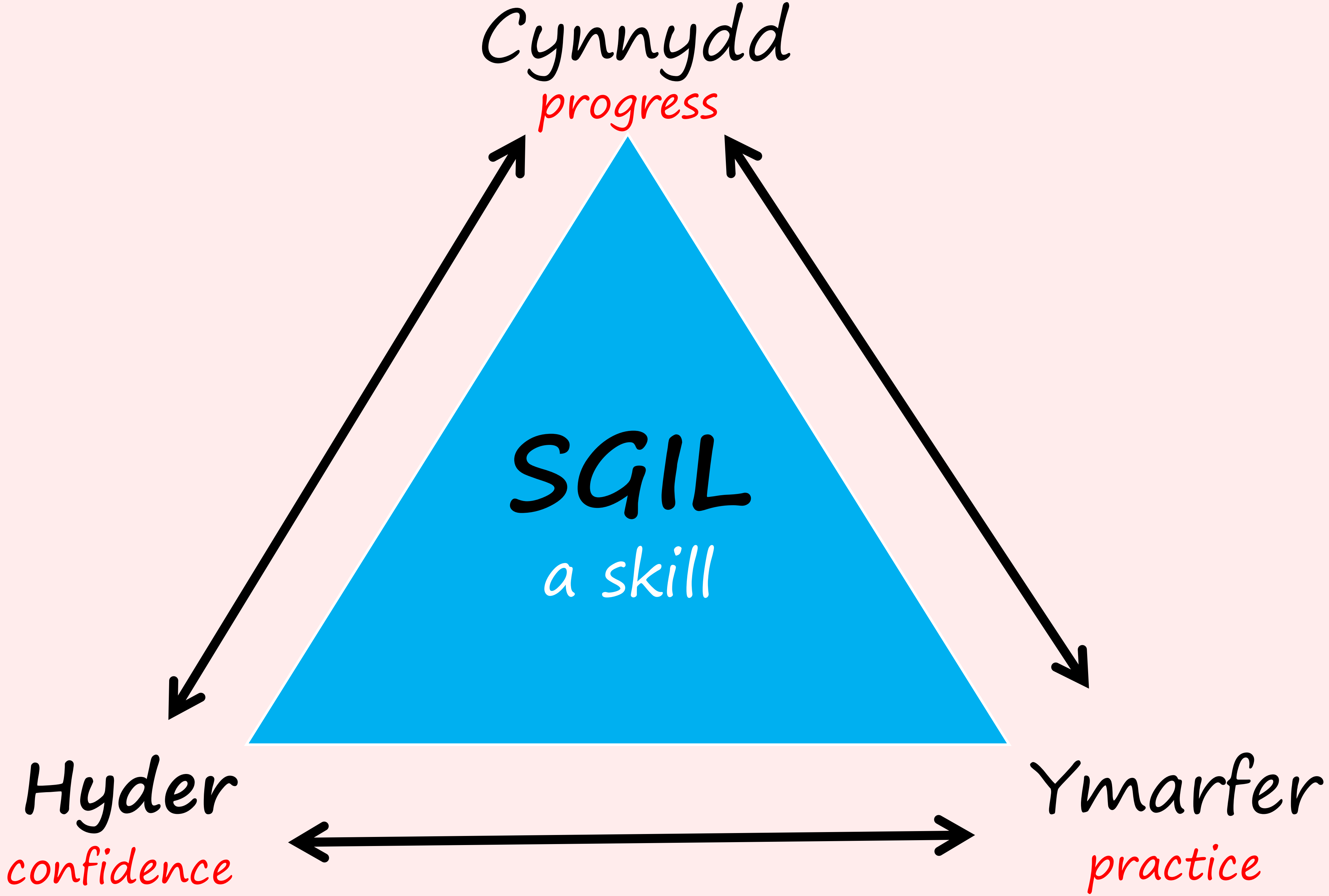
Cynnydd
progress
SGIL
a skill
Hyder
confidence
Ymarfer
practice

Short Form Perfect Tense – e.g. *I went, You played, He slept….*

		I **i**	You (s) **ti**	He **e**	She **hi**	We **ni**	You (pl) **chi**	They **nhw**	The children **y plant**
to go	**mynd**	Es i	Est ti	Aeth e	Aeth hi	Aethon ni	Aethoch chi	Aethon nhw	Aeth y plant
to come	**dod**	Des i	Dest ti	Daeth e	Daeth hi	Daethon ni	Daethoch chi	Daethon nhw	Daeth y plant
to do	**gwneud**	Gwnes i	Gwnest ti	Gwnaeth e	Gwnaeth hi	Gwnaethon ni	Gwnaethoch chi	Gwnaethon nhw	Gwnaeth y plant
to have	**cael**	Ces i	Cest ti	Cafodd e	Cafodd hi	Cawson ni	Cawsoch chi	Cawson nhw	Cafodd y plant
to read	**darllen**	Darllenais i	Darllenaist ti	Darllenodd e	Darllenodd hi	Darllenon ni	Darllenoch chi	Darllenon nhw	Darllenodd y plant
to play	**chwarae**	Chwaraeais i	Chwaraeaist ti	Chwaraeodd e	Chwaraeodd hi	Chwaraeon ni	Chwaraeoch chi	Chwaraeon nhw	Chwaraeodd y plant
to sit	**eistedd**	Eisteddais i	Eisteddaist ti	Eisteddodd e	Eisteddodd hi	Eisteddon ni	Eisteddoch chi	Eisteddon nhw	Eisteddodd y plant
to sleep	**cysgu**	Cysgais i	Cysgaist ti	Cysgodd e	Cysgodd hi	Cysgon ni	Cysgoch chi	Cysgon nhw	Cysgodd y plant
to get up	**codi**	Codais i	Codaist ti	Cododd e	Cododd hi	Codon ni	Codoch chi	Codon nhw	Cododd y plant
to work	**gweithio**	Gweithiais i	Gweithiaist ti	Gweithiodd e	Gweithiodd hi	Gweithion ni	Gweithioch chi	Gweithion nhw	Gweithiodd y plant
to watch	**gwylio**	Gwyliais i	Gwyliaist ti	Gwyliodd e	Gwyliodd hi	Gwylion ni	Gwylioch chi	Gwylion nhw	Gwyliodd y plant
to walk	**cerdded**	Cerddais i	Cerddaist ti	Cerddodd e	Cerddodd hi	Cerddon ni	Cerddoch chi	Cerddon nhw	Cerddodd y plant
to run	**rhedeg**	Rhedais i	Rhedaist ti	Rhedodd e	Rhedodd hi	Rhedon ni	Rhedoch chi	Rhedon nhw	Rhedodd y plant
to eat	**bwyta**	Bwytais i	Bwytaist ti	Bwytodd e	Bwytodd hi	Bwyton ni	Bwytoch chi	Bwyton nhw	Bwytodd y plant
to drink	**yfed**	Yfais i	Yfaist ti	Yfodd e	Yfodd hi	Yfon ni	Yfoch chi	Yfon nhw	Yfodd y plant
to enjoy	**mwynhau**	Mwynheuais i	Mwynheuaist ti	Mwynheuodd e	Mwynheuodd hi	Mwynheuon ni	Mwynheuoch chi	Mwynheuon nhw	Mwynheuodd y plant
to clean	**glanhau**	Glanheuais i	Glanheuaist ti	Glanheuodd e	Glanheuodd hi	Glanheuon ni	Glanheuoch chi	Glanheuon nhw	Glanheuodd y plant
to start	**dechrau**	Dechreuais i	Dechreuaist ti	Dechreuodd e	Dechreuodd hi	Dechreuon ni	Dechreuoch chi	Dechreuon nhw	Dechreuodd y plant
to stay	**aros**	Arhosais i	Arhosaist ti	Arhosodd e	Arhosodd hi	Arhoson ni	Arhosoch chi	Arhoson nhw	Arhosodd y plant
to finish	**gorffen**	Gorffennais i	Gorffennaist ti	Gorffennodd e	Gorffennodd hi	Gorffennon ni	Gorffennoch chi	Gorffennon nhw	Gorffennodd y plant
to arrive	**cyrraedd**	Cyrhaeddais i	Cyrhaeddaist ti	Cyrhaeddodd e	Cyrhaeddodd hi	Cyrhaeddon ni	Cyrhaeddoch chi	Cyrhaeddon nhw	Cyrhaeddodd y plant
to leave	**gadael**	Gadawais i	Gadawaist ti	Gadawodd e	Gadawodd hi	Gadawon ni	Gadawoch chi	Gadawon nhw	Gadawodd y plant

*Treiglad Meddal *(Soft Mutation)* of the object when positive – **Darllenais i lyfr / Darllenais i'r llyfr / Ddarllenais i ddim llyfr.**

Yr amherffaith / The imperfect tense = was / were

Person	Cadarnhaol / Positive		Cwestiwn / Question	Negyddol / Negative
Fi / Me	Roeddwn i	*I was*	Oeddwn i?	Doeddwn i ddim
Ti / You (s.)	Roeddet ti	*You were*	Oeddet ti?	Doeddet ti ddim
Fe / Him	Roedd e	*He was*	Oedd e?	Doedd e ddim
Hi / Her	Roedd hi	*She was*	Oedd hi?	Doedd hi ddim
Ni / Us	Roedden ni	*We were*	Oedden ni?	Doedden ni ddim
Chi / You (pl.)	Roeddech chi	*You were*	Oeddech chi?	Doeddech chi ddim
Nhw / Them	Roedden nhw	*They were*	Oedden nhw?	Doedden nhw ddim

Tipyn o Hanes

Pwy ydy hwn?
Ble roedd e'n byw?
Pryd cafodd e ei eni?
Pryd buodd e farw?

Pwy ydy hon?
Ble roedd hi'n byw?
Pryd cafodd hi ei geni?
Pryd buodd hi farw?

Pryd digwyddodd ____ ?   Yn ...

Pryd roedd y ____ yn byw? Roedd y ____ yn byw yn...

Ble roedden nhw'n byw?   Roedden nhw'n byw yn ____.

Beth roedden nhw'n fwyta? Roedden nhw'n bwyta ....

wneud?

wisgo?

⇒ _____ ydy hwn / hon .
⇒ Roedd e'n / hi'n byw yn ____ .
⇒ Cafodd e ei eni / hi ei geni yn ____ .
⇒ Buodd e / hi farw yn ____ .

CYFNODAU HANESYDDOL	
Y Rhyfel Byd Cyntaf	Y Normaniaid
Yr Ail Ryfel Byd	Y Llychlynwyr
Y Tuduriaid	Yr Eifftwyr
Y Stiwartiaid	Yr Oes Haearn
Y Celtiaid	Oes Fictoria
Y Rhufeiniaid	Oes y Tuduriaid

Gwersi hanes yn yr ysgol gynradd
History lessons in the primary sector

- Pa gyfnodau mewn hanes sy’n cael eu hastudio yn yr ysgol gynradd? / *Which themes or eras in history are studied in primary schools?*

- Pa weithgareddau mae’r plant yn wneud? / *Which activities do the learners do?*

- Pa adnoddau sy’n cael eu defnyddio? / *Which resources are used?*

Defnyddio ‘roedd’ mewn gwersi hanes

- Roedd y Celtiaid yn byw mewn bryngaerau (*hillforts*)
- Roedd y Rhufeiniaid (Romans) adeiladu ffyrdd *(roads)*
- Roedd y Llychlynwyr (*Vikings*) yn teithio (*travel*) ar longau (*ships*).
- Roedd Harri Tudur yn cau’r abatai (*abbeys*)
- Roedd Fictoria yn frenhines (*queen*) am 61 mlynedd.

Dril 1 **Pryd roedd ...?** **O ... tan ... / Rhwng ... a ...**

Pryd roedd Oes y Tuduriaid?	**O** un pedwar wyth pump **tan** un chwech dim tri **Rhwng** un pedwar wyth pump **ac** un chwech dim tri
Pryd roedd Oes Fictoria?	Roedd Oes Fictoria **o ... tan ...**
Pryd roedd yr Ail Ryfel Byd?	Roedd yr Ail Ryfel Byd **rhwng ... a ...**

Sgwrs: Yn yr ysgol

Athrawes:	Pryd oedd Oes y Tuduriaid, blant?
Adina:	Roedd Oes y Tuduriaid o un pedwar wyth pump tan un chwech dim tri.
Athrawes:	Da iawn.

Athrawes:	Pryd oedd Oes Fictoria, blant?
Elis:	Roedd Oes Fictoria o un wyth tri saith tan un naw dim un.
Athrawes:	Ardderchog!

Athrawes:	Pryd oedd yr Ail Ryfel Byd, blant?
Cai:	O un naw tri naw tan un naw pedwar pump.
Athrawes:	Da iawn. Roedd yr Ail Ryfel Byd rhwng un naw tri naw ac un naw pedwar pump.

Cyfnodau hanes/ History periods

Pryd roedd...?	When was...?
o ... tan...	from ... to ...
rhwng ... a ...	between ... and ...

Oes Tuduriaid / Tudor Age

1485 - 1603

Oes Fictoria / Victorian Age

1837 - 1901

Yr Ail Ryfel Byd/ The Second World War

1939 - 1945

Y Rhyfel Byd Cyntaf / The First World War

1914 - 1918

Yr Ail Ryfel Byd
The Second World War

Cymharu
Comparison

Heddiw ...		Yn ystod yr Ail Ryfel Byd ...
Dw i'n chwarae pêl-droed	ac	roedd y plant yn chwarae pêl-droed.
Dw i'n bwyta llysiau a ffrwythau		roedd y bobl yn bwyta llysiau a ffrwythau hefyd.
Dw i'n chwarae gemau cyfrifiadur	ond	doedd y plant ddim yn chwarae gemau cyfrifiadur – roedden nhw'n chwarae dominos a marblis.
Dw i'n bwyta pinafal		doedd y bobl ddim yn bwyta pinafal.

Cliciwch i wylio
Click to watch

https://ammyo.peniarth.cymru/

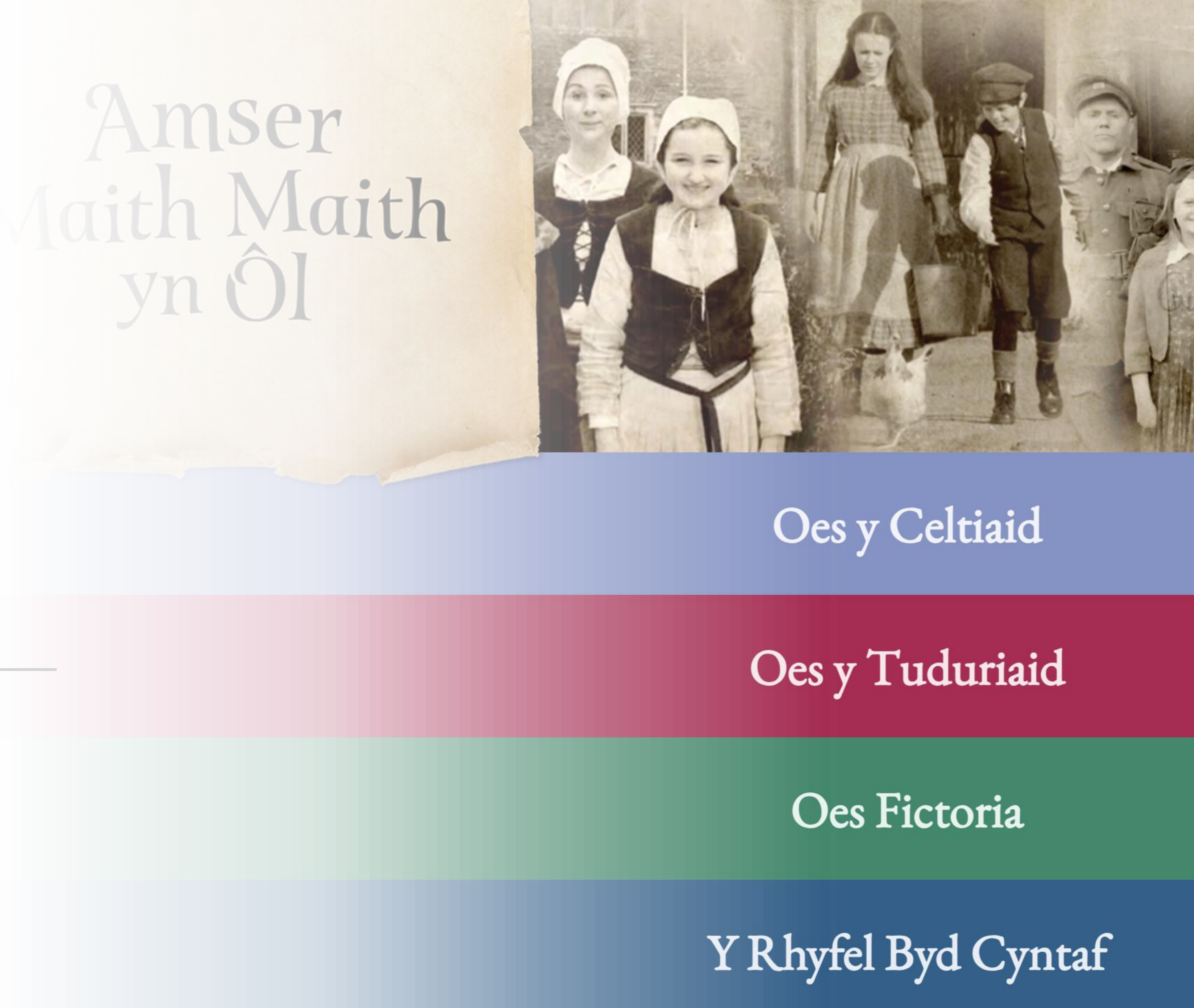

Ysgol Oes Fictoria
Victorian Era School

offer ysgrifennu	***writing equipment***
gemau amser chwarae	***playtime games***
gwersi	***lessons***
byrddau	***tables***
gwisg ysgol	***school uniform***
toiledau	***toilets***
cosbau	***punishments***

Cymharu
Comparison

Sut roedd yr ysgol yn Oes Fictoria yn wahanol i'r ysgol heddiw?

Meddyliwch am: offer ysgrifennu; gemau amser chwarae; gwersi; byrddau; gwisg ysgol; toiled; cosbau

Tynnwch lun a/neu ysgrifennwch eich atebion yn y cylchoedd.

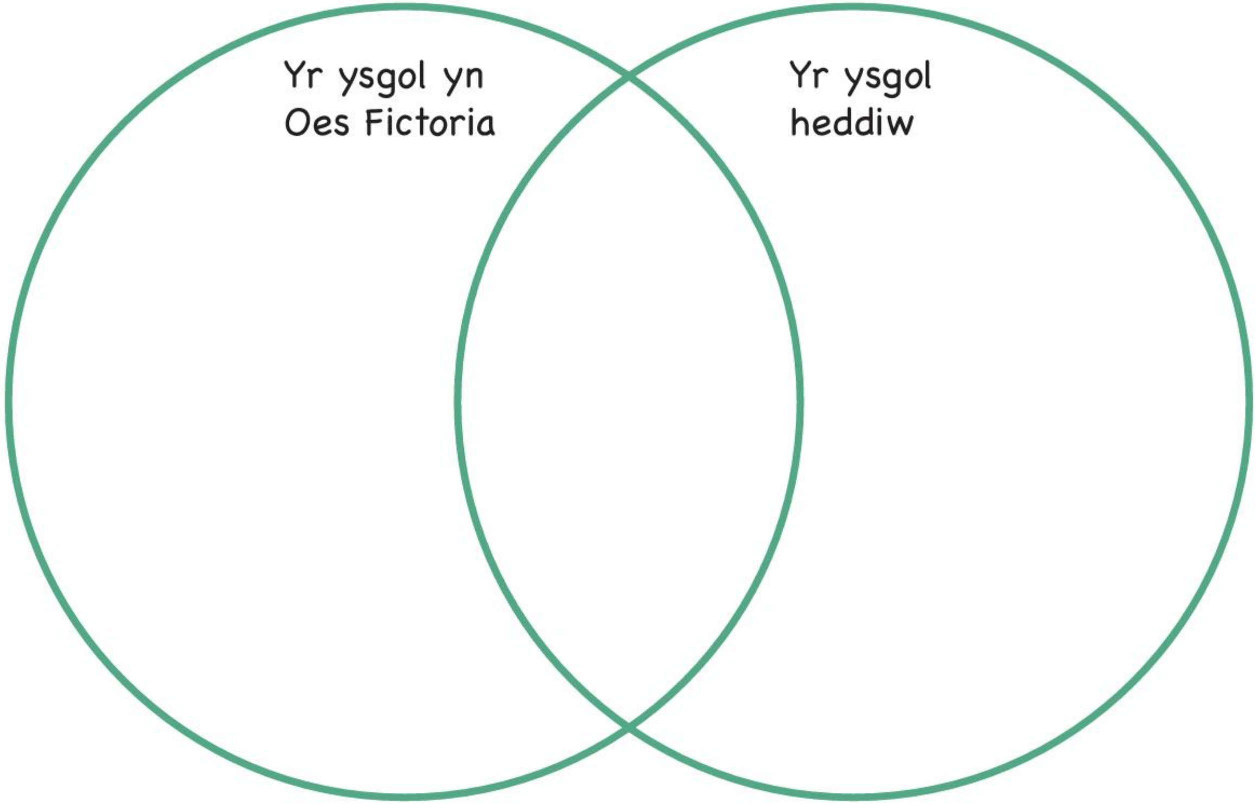

Ysgol Oes Fictoria
Victorian Era School

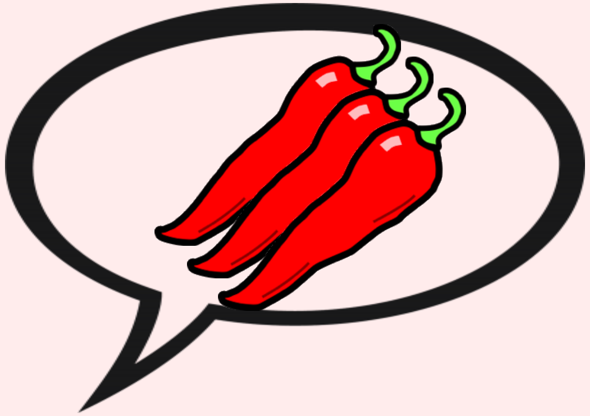

1. Sut roedden nhw'n teiml
2. Beth roedden nhw'n wisgo?
3. Beth roedden nhw'n ddysgu?
4. Beth roedden nhw'n chwarae amser egwyl?
5. Beth oedd y "Welsh Not"?

Ysgol Oes Fictoria
Victorian Era School

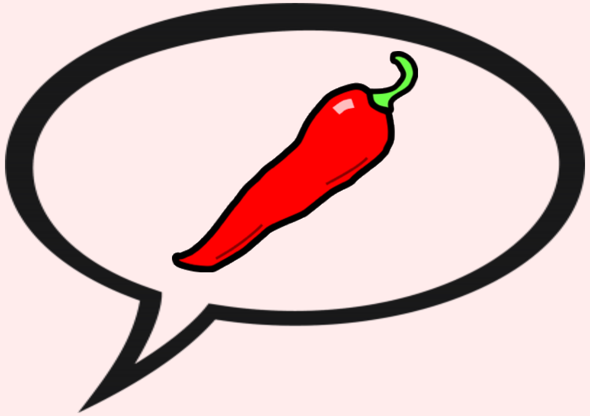

1. Sut roedden nhw'n teimlo?
2. Beth roedden nhw'n wisgo
3. Beth roedden nhw'n ddysgu?
4. Beth roedden nhw'n chwarae amser egwyl?
5. Beth oedd y "Welsh Not"?

1. Roedden nhw'n teimlo'n...
2. Roedden nhw'n gwisgo...
3. Roedden nhw'n dysgu...
4. Roedden nhw'n chwarae ...
5. Roedd y "Welsh Not" yn...

Oes Fictoria	*Victorian Era*
Llechen (b) a sialc	*Slate & chalk*
Cosb (b)	*Punishment*
Rhifyddeg	*Arithmetic*
Y Frenhines Fictoria	*Queen Victoria*
Cansen (b)	*Cane*

Cywir neu Anghywir?

https://hwb.gov.wales/playlists/view/dfdcd7e0-f597-4413-8532-31ce1fb1dad5/cy/9

Roeddech chi'n cael siarad Cymraeg yn y dosbarth yn Oes Fictoria.

Roedd Gerallt a Ceridwen yn cerdded i'r ysgol.

Doedd Ceridwen a Gerallt ddim yn bwydo'r anifeiliaid.

Doedd dim llawer o ferched yn y dosbarth.

Roedd Gerallt yn ysgrifennu ar lechen.

Roedd Ceridwen yn chwarae â marblis.

Roedd y toiled mewn cwt y tu allan i'r ysgol.

Doedd Gerallt ddim yn gallu chwarae cwpan a phêl.

Taith yr Ifaciwi

mwgwd nwy

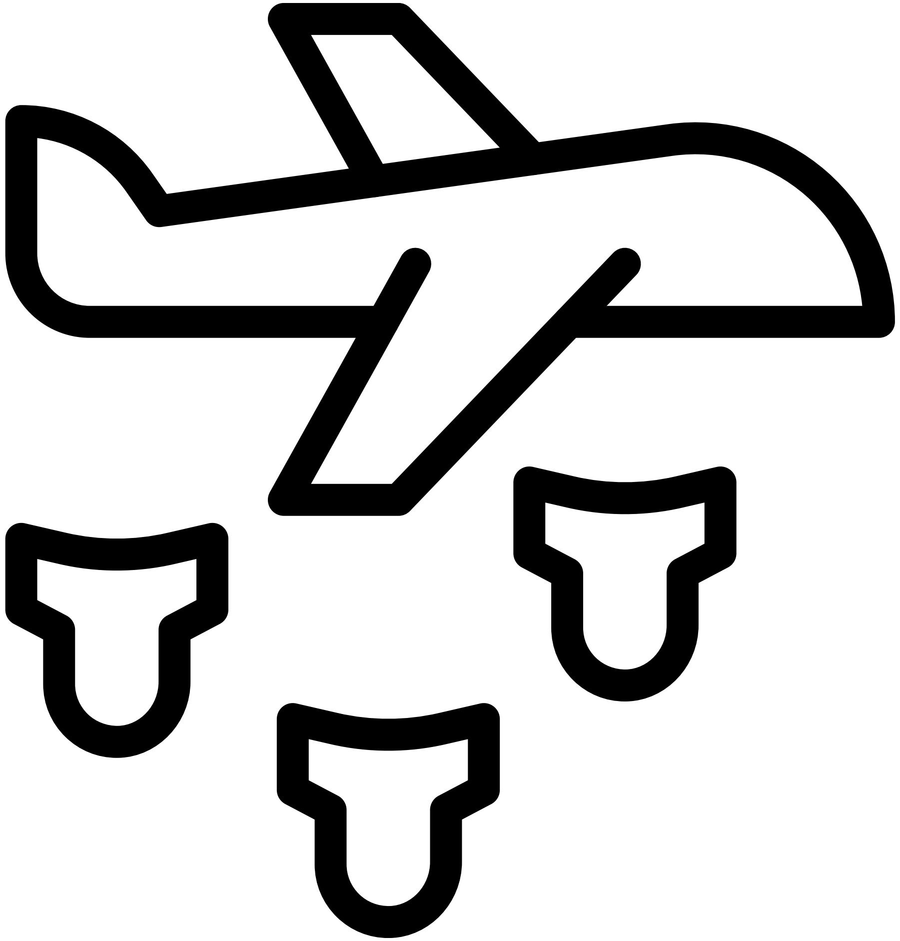

bomio

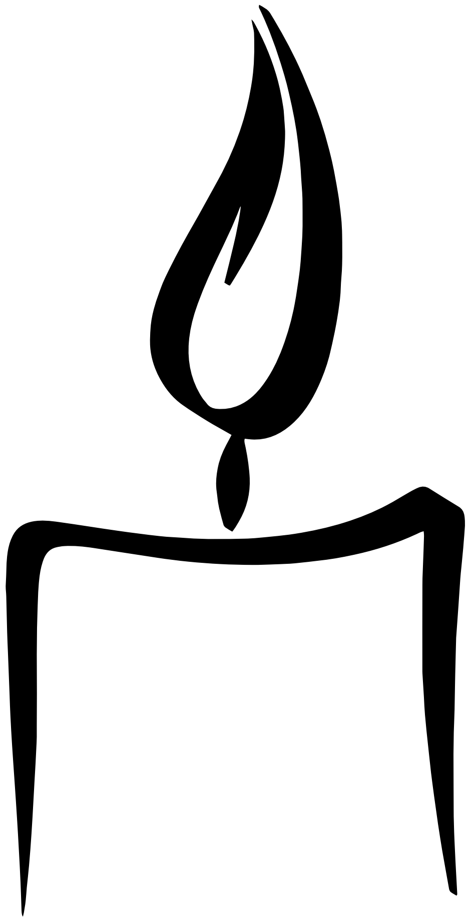

cannwyll

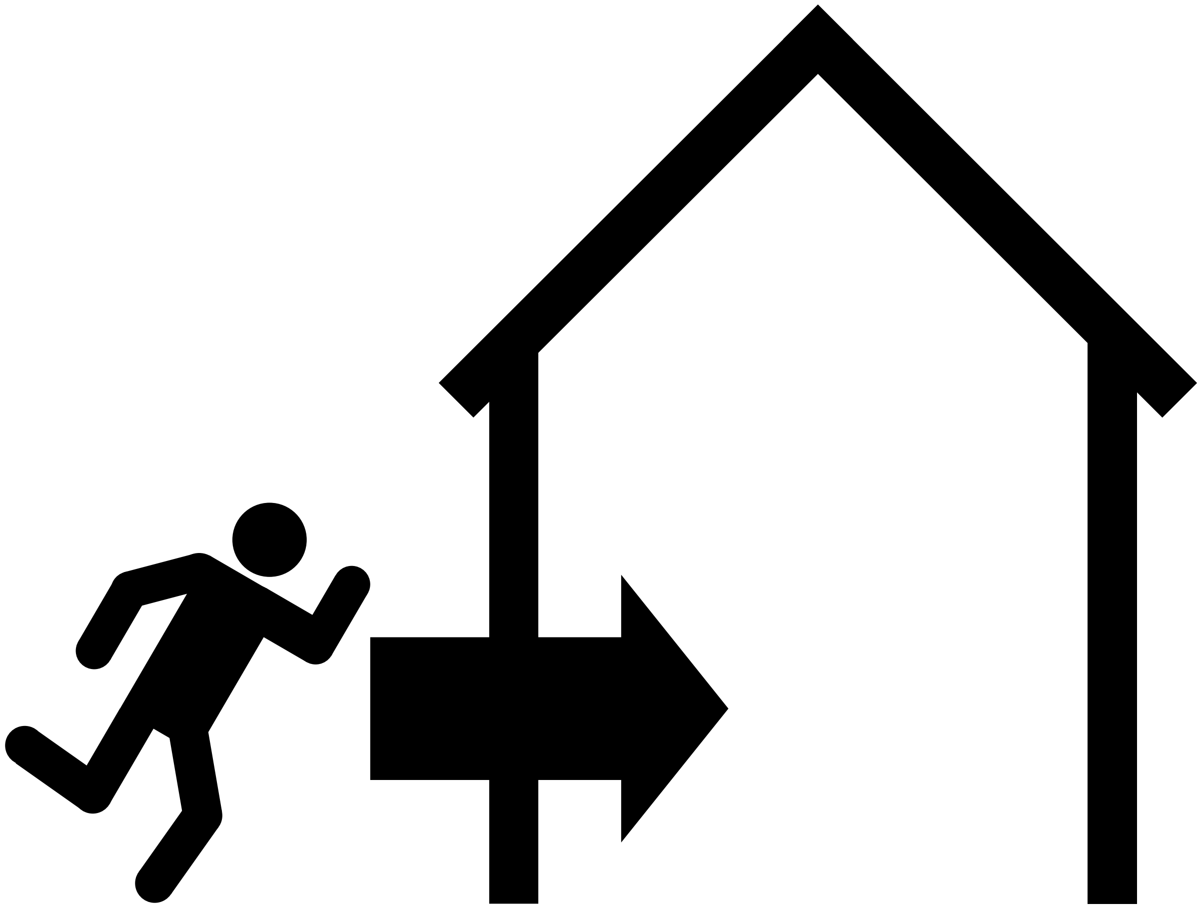

lloches Anderson

rhyfel

milwr / soldiwr

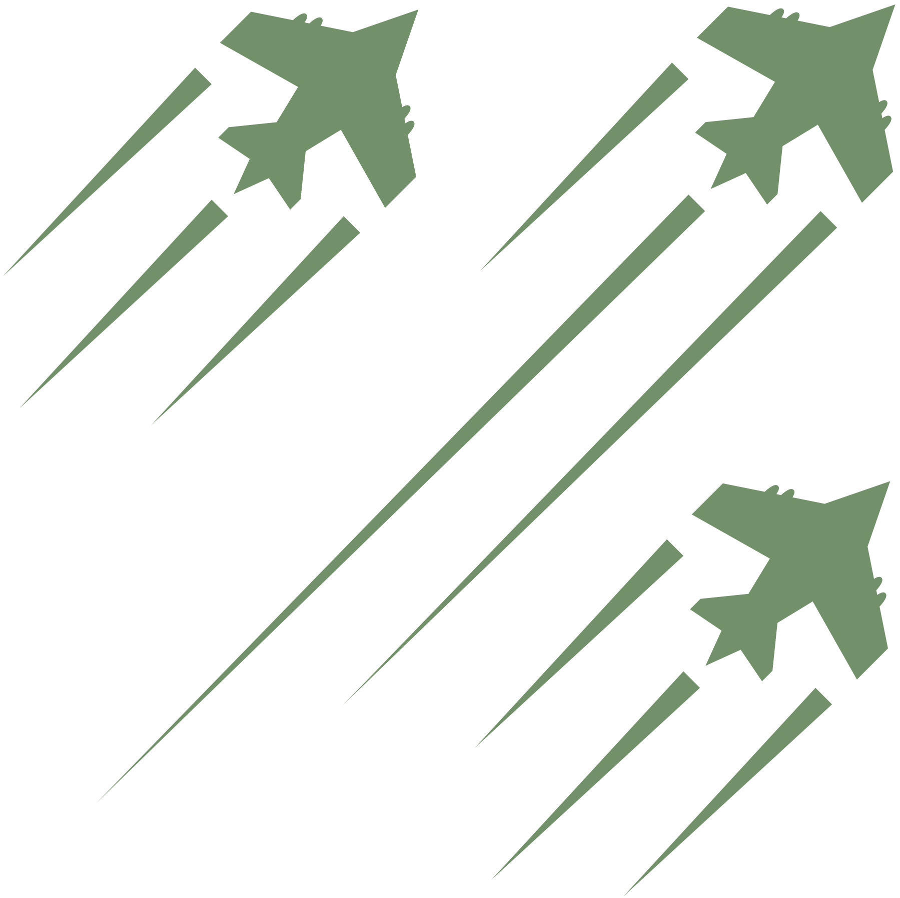

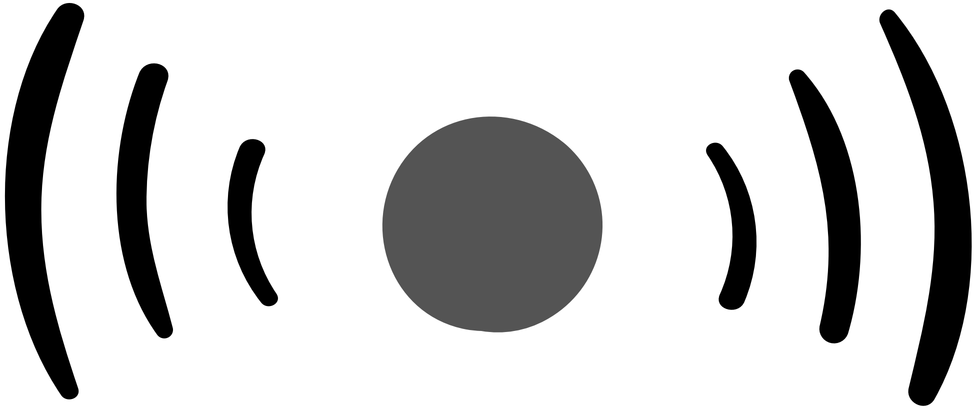

cyrch awyr

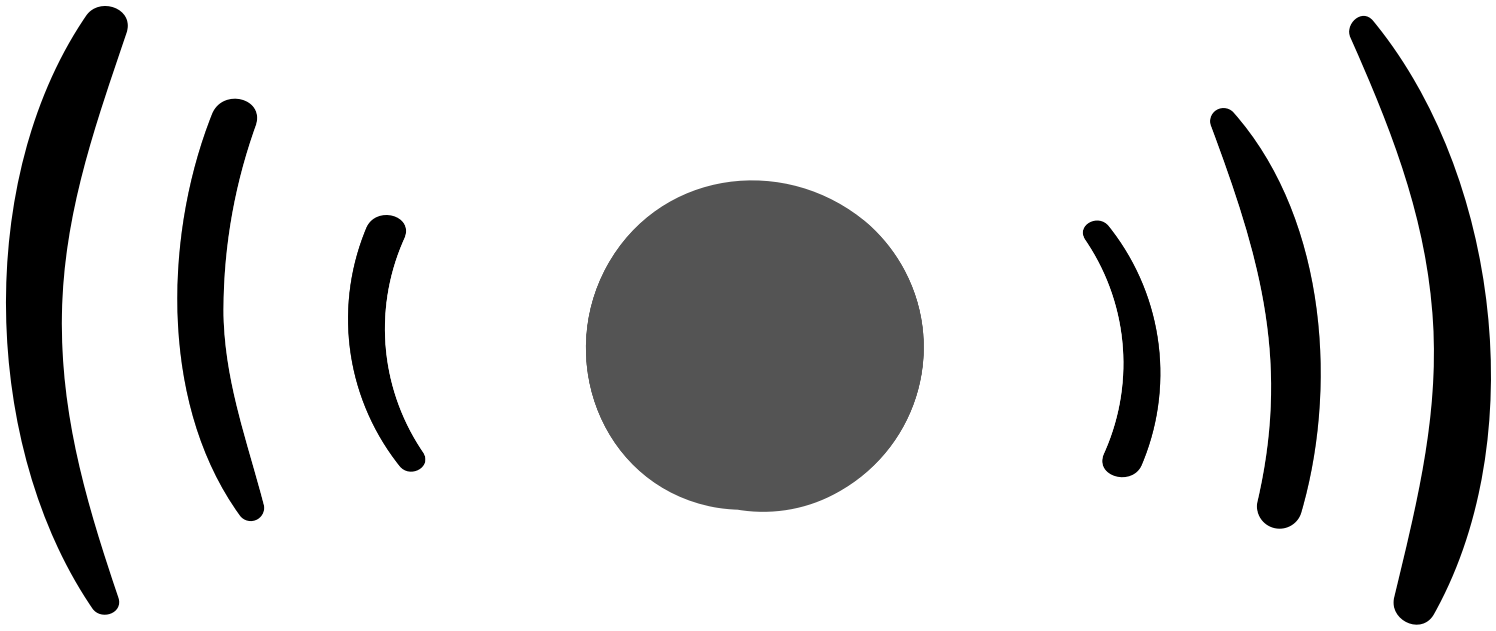

seiran

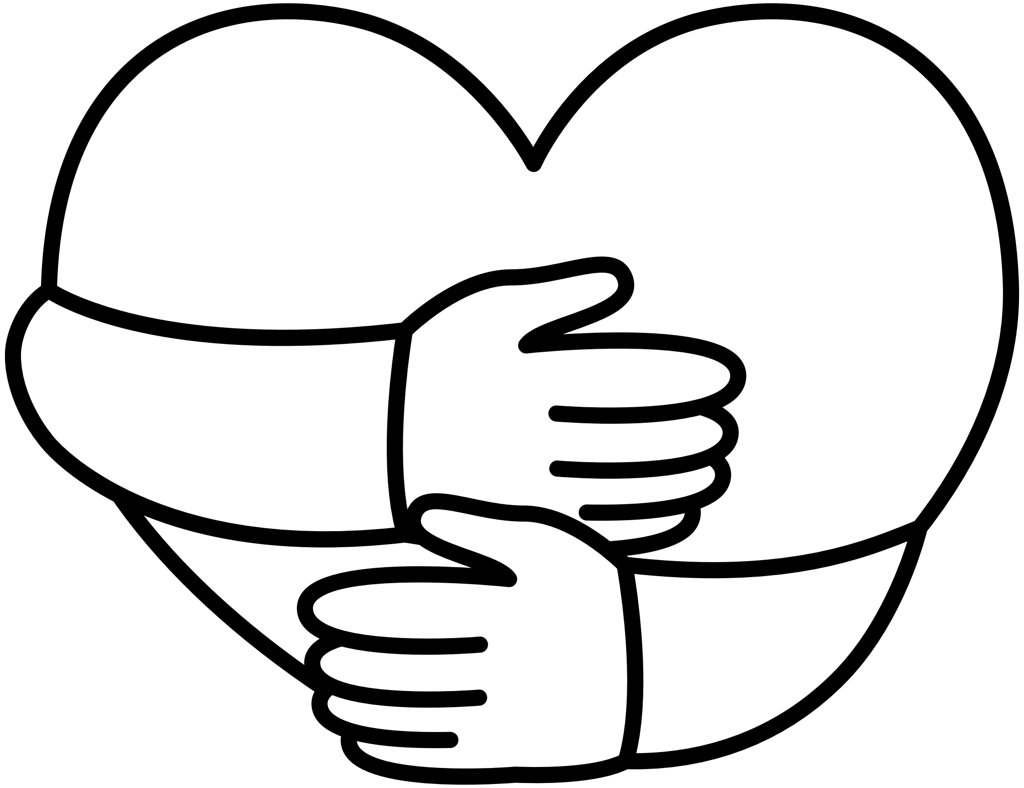

hiraeth

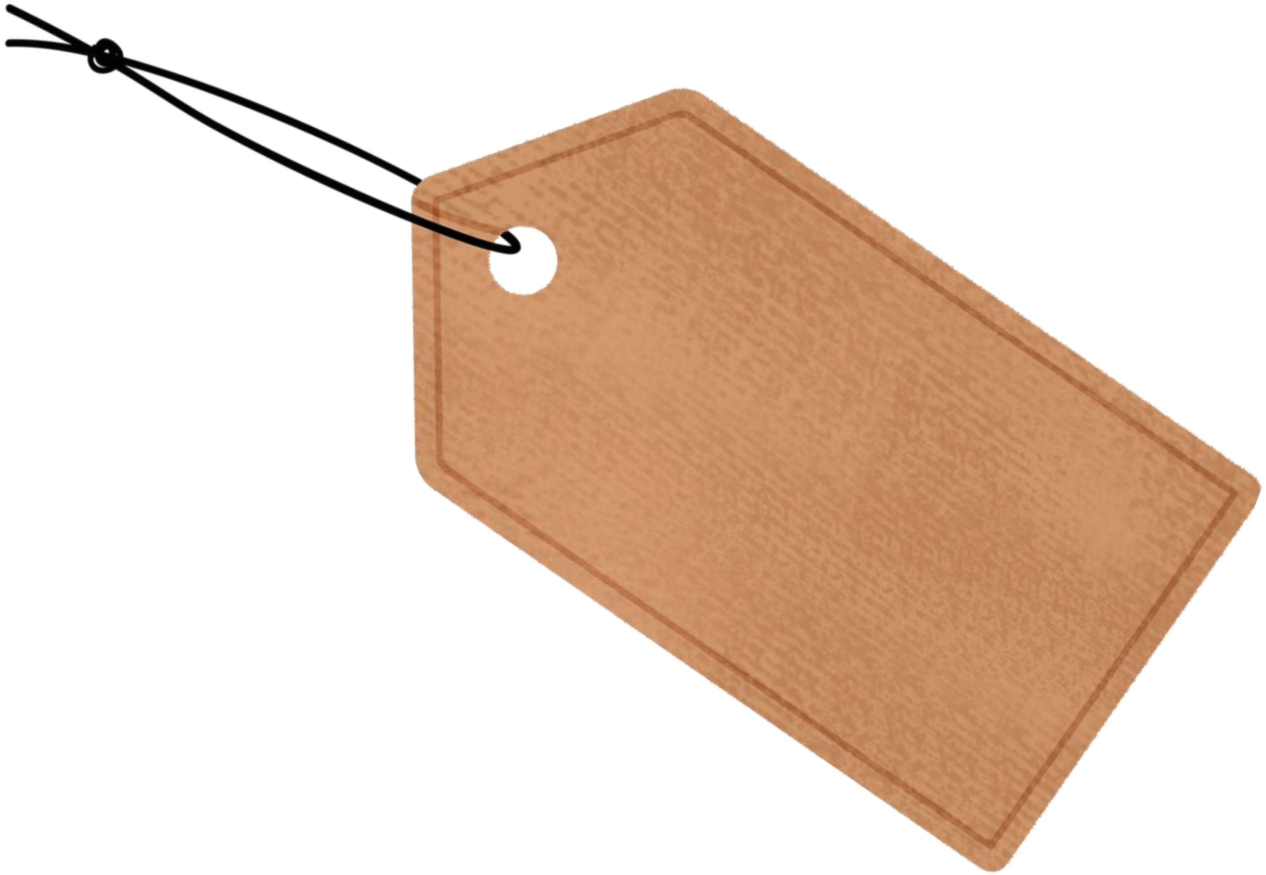

label enw

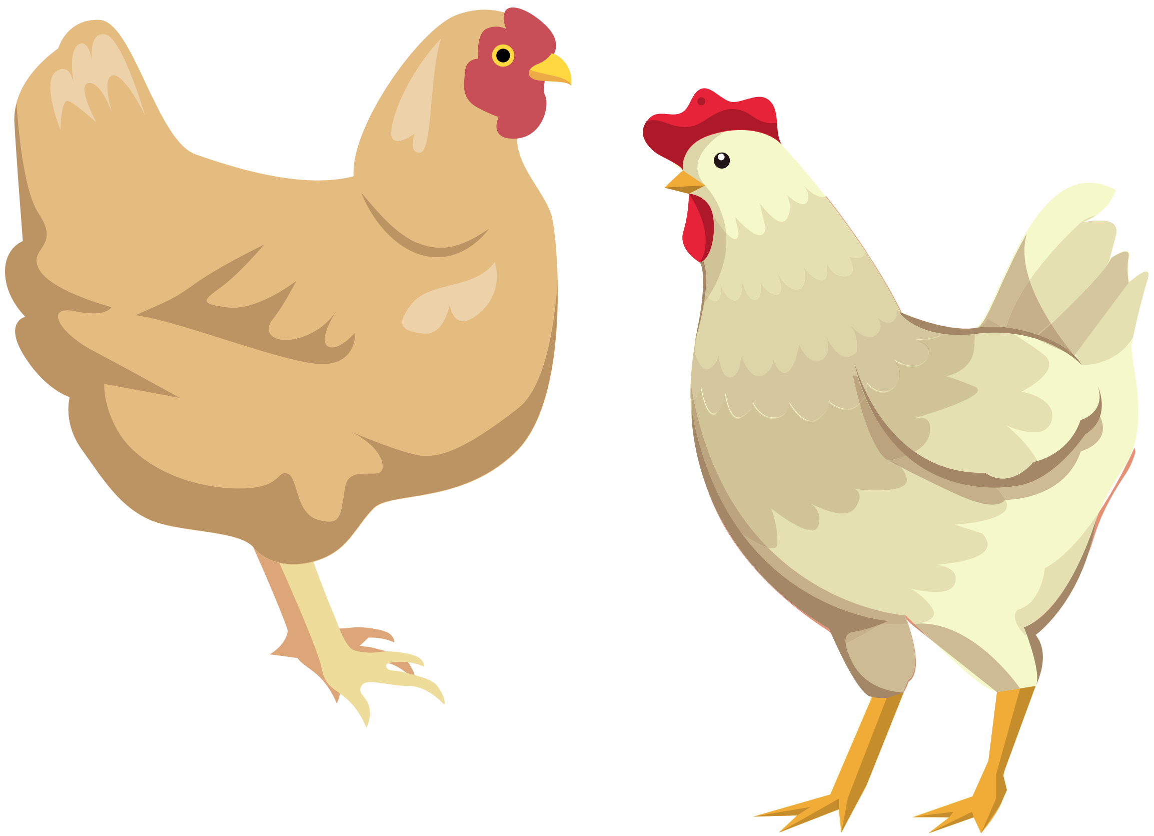

ieir

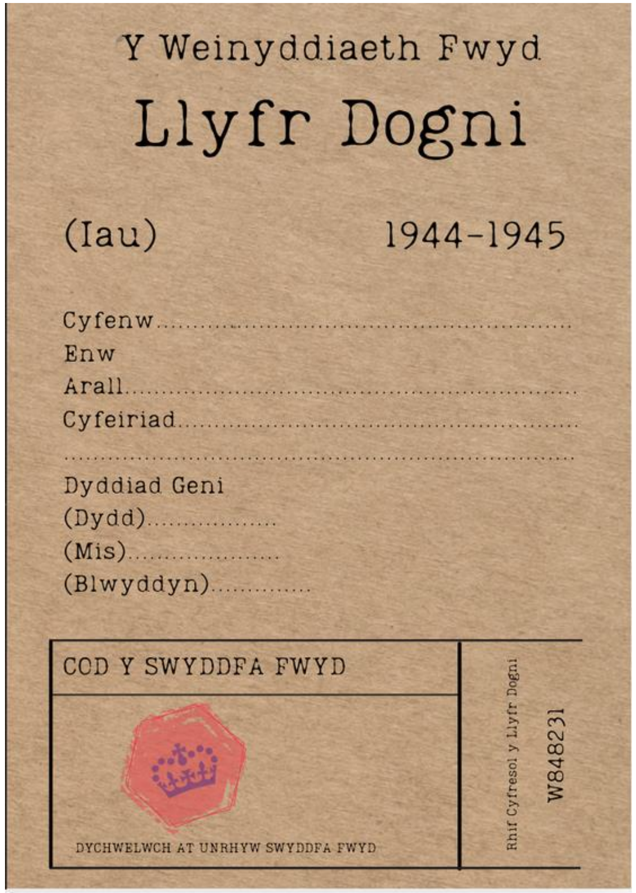
Y Weinyddiaeth Fwyd

Llyfr Dogni

(Iau) 1944-1945

Cyfenw...

Enw

Arall...

Cyfeiriad...

....

Dyddiad Geni

(Dydd)..................

(Mis)....................

(Blwyddyn)..............

COD Y SWYDDFA FWYD

DYCHWELWCH AT UNRHYW SWYDDFA FWYD

Rhif Cyfresol y Llyfr Dogni

W848231

llyfr dogni

ofnus

Sut roedd e’n teimlo, bawb?

Roedd e’n teimlo’n ofnus

Roedden nhw’n teimlo’n ofnus

hapus

Sut roedd e'n teimlo, bawb?

Roedd e'n teimlo'n hapus

Roedden nhw'n teimlo'n hapus

nerfus

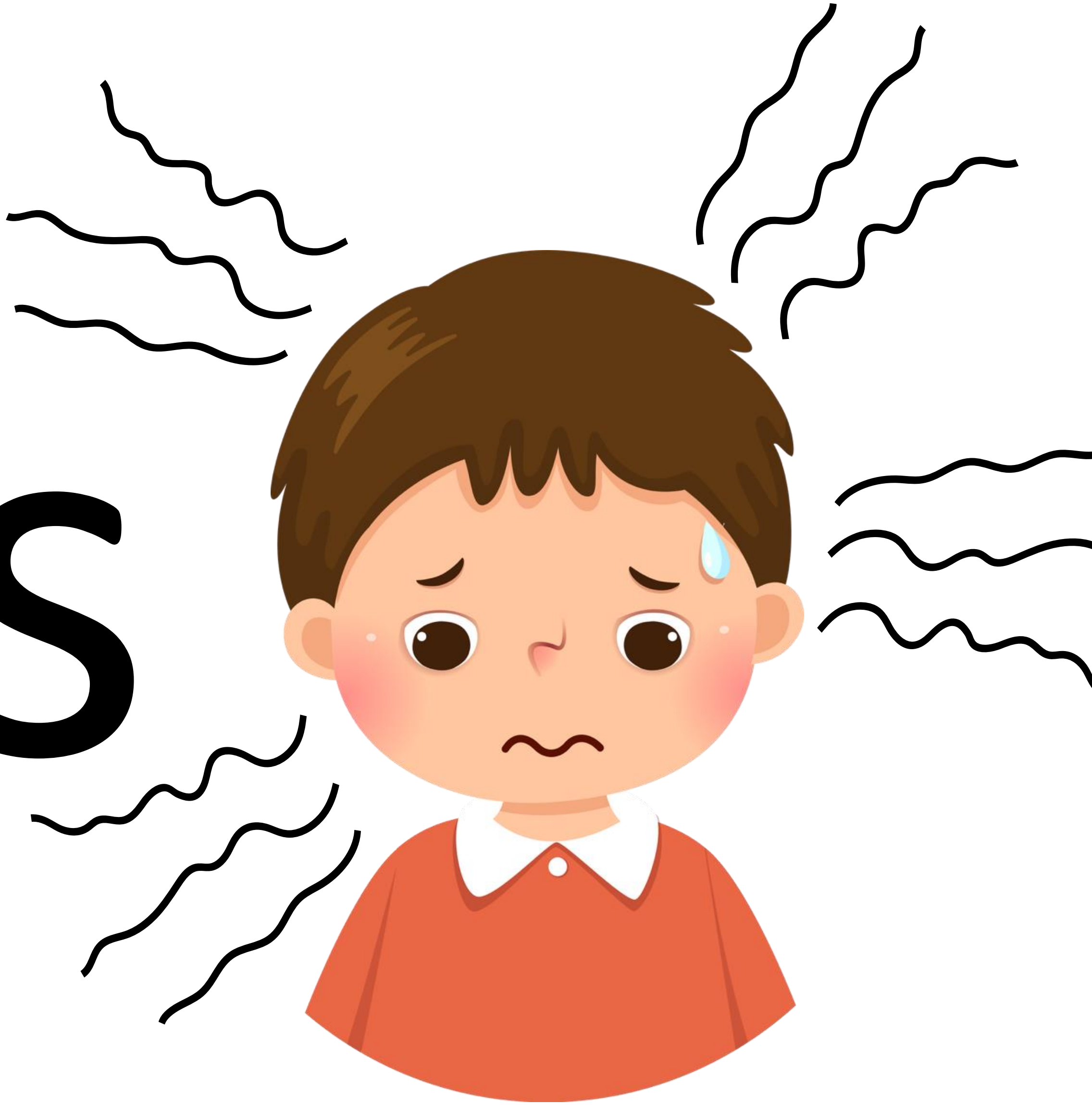

Sut roedd e’n teimlo, bawb?

Roedd e’n teimlo’n nerfus

Roedden nhw’n teimlo’n nerfus

ansicr

Sut roedd e'n teimlo, bawb?

Roedd e'n teimlo'n ansicr
Roedden nhw'n teimlo'n ansicr

cyffrous

Sut roedd e'n teimlo, bawb?

Roedd e'n teimlo'n gyffrous

Roedden nhw'n teimlo'n gyffrous

dryslyd

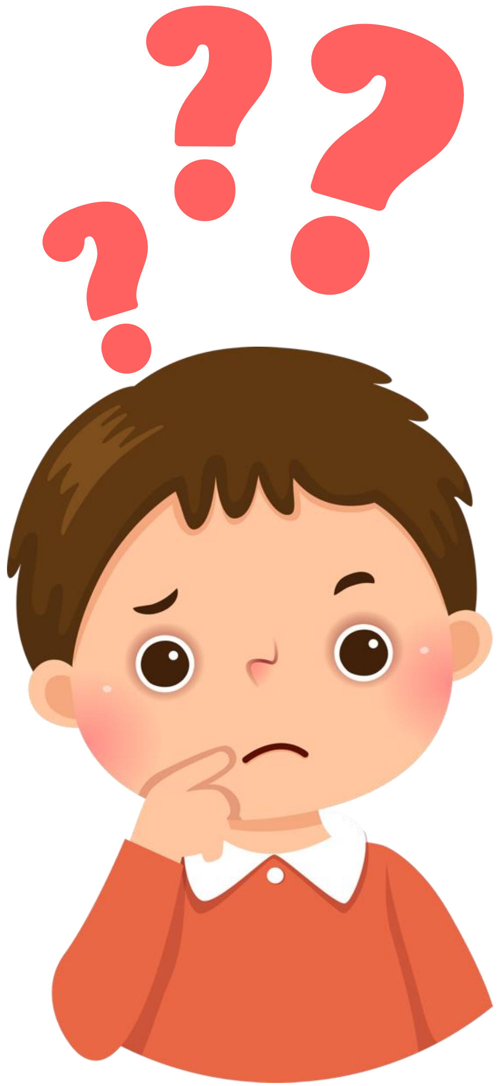

Sut roedd e'n teimlo, bawb?

Roedd e'n teimlo'n ddryslyd

Roedden nhw'n teimlo'n ddryslyd

trist

Sut roedd e’n teimlo, bawb?

Roedd e’n teimlo’n drist

Roedden nhw’n teimlo’n drist

brwdfrydig

Sut roedd e'n teimlo, bawb?

Roedd e'n teimlo'n frwdfrydig

Roedden nhw'n teimlo'n frwdfrydig

Ifaciwis

Sut mae e'n teimlo?	Mae e'n teimlo'n	hapus. drist. gyffrous. ddiflas.
Sut oedd e'n teimlo?	Roedd e'n teimlo'n	

Oes	ofn arno fe?	Oes, mae ofn arno fe. Nac oes, does dim ofn arno fe.
Oedd	hiraeth arni hi?	Oedd, roedd hiraeth arni hi. Nac oedd, doedd dim hiraeth arni hi.

ifaciwi		*evacuee*	Llundain		*London*
rhyfel		*war*	bomio	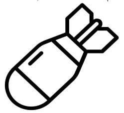	*bombing*
mwgwd nwy		*gas mask*	Lloches Anderson	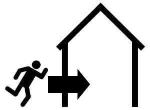	*Anderson Shelter*
cês	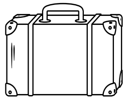	*case*	seiran	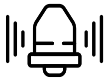	*siren*
hiraeth		*longing / home-sickness*	cyrch awyr	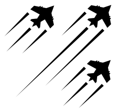	*air raid*

RHAGOR iaith

Ifaciwis

Beth wyt ti'n gallu glywed?	Rydw i'n gallu clywed seiran / awyren / pobl
Beth wyt ti'n gallu arogli?	Rydw i'n gallu arogli nwy / gwair / glo
Beth wyt chi'n gallu _weld?	Rydw i'n gallu gweld adeiladau / trên / tedi / fferm

Beth oeddet ti'n gallu glywed?	Roeddwn i'n gallu clywed seiran
Beth oeddet ti'n gallu arogli?	Roeddwn i'n gallu arogli nwy
Beth oeddech chi'n gallu _weld?	Roeddwn i'n gallu gweld adeiladau

Cân yr Ifaciwi *(Diolch i Mary Phillips)*

Dw i'n gwisgo label enw
Dw i'n teithio ar y trên.
Dw i'n dweud ffarwel wrth Mami
Ac yn chwifio gyda gwên.
Dw i'n mynd ar wyliau hyfryd
I wlad sy'n sâff a braf
Dw i'n teithio draw i Gymru
Felly hwyl fawr am nawr.

Dw i'n gwisgo label enw
Dw i'n teithio ar y trên
Dw i'n dweud ffarwel wrth Mami
Ond mae Mrs Jones yn glên
Dw i'n bwyta bwyd blasus
Dw i'n siarad Cymrâg
Dw i'n hoffi byw yng Nghymru
Ac mae bywyd yn braf!

Ifaciwis

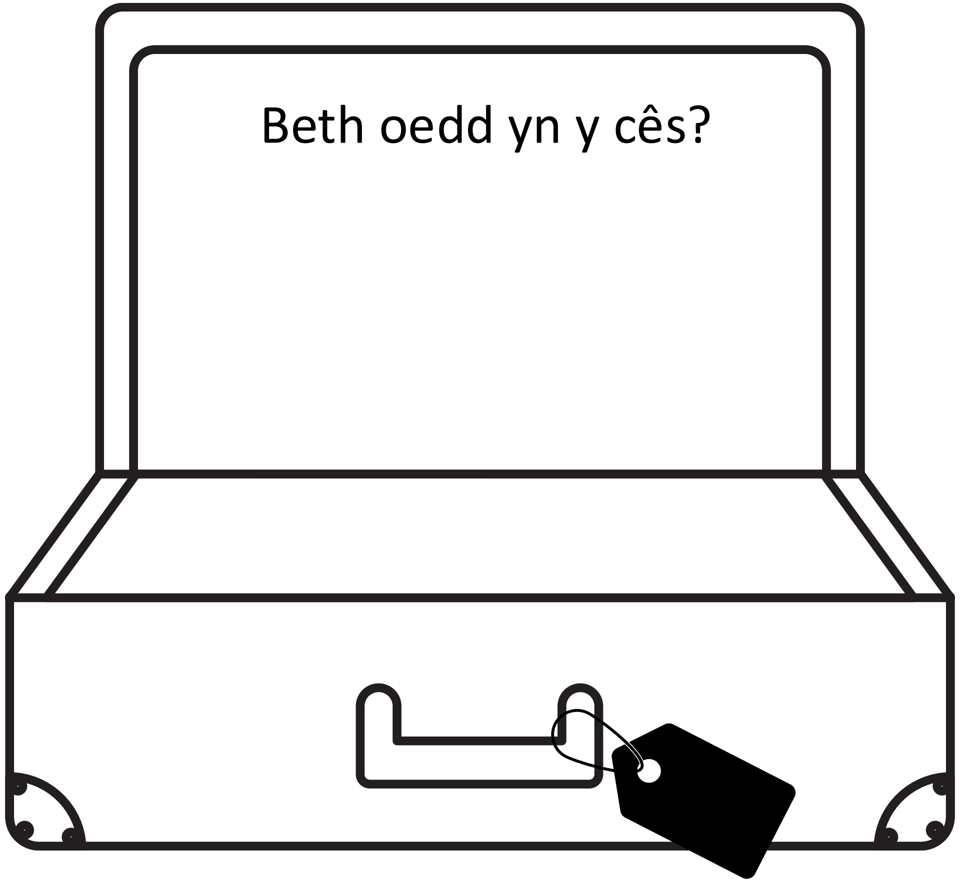

Beth oedd yn y cês?

ffôn symudol

cot gynnes

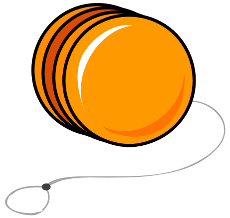

tegan

tedi

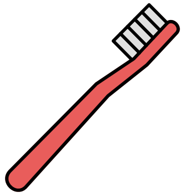

bwrsh dannedd

pyjamas

sgidiau pêl-droed

iPad

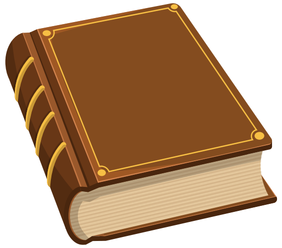

llyfr

crib

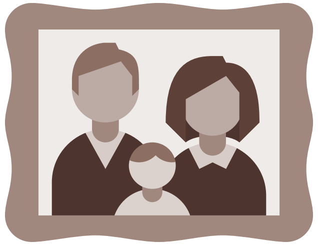

llun

gwisg nofio

sanau

dillad isa

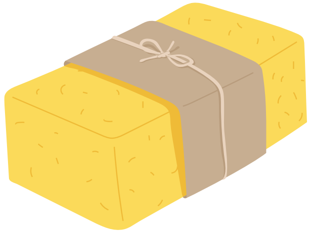

sebon

Oedd sebon yn y cês?   Oedd, roedd..... / Nac oedd, doedd dim....

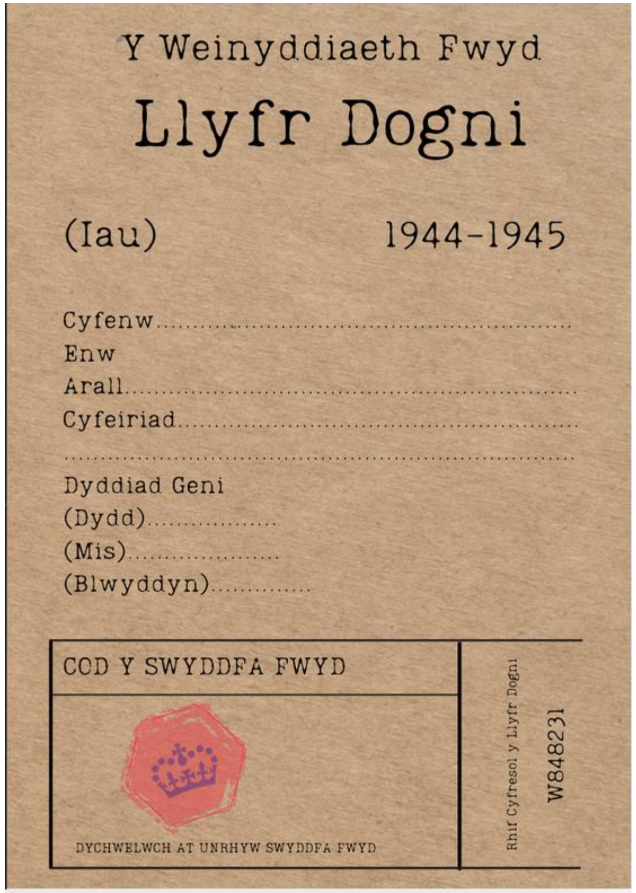
Y Weinyddiaeth Fwyd

Llyfr Dogni

(Iau) 1944-1945

Cyfenw...
Enw
Arall...
Cyfeiriad...
....
Dyddiad Geni
(Dydd)..................
(Mis)....................
(Blwyddyn)..............

COD Y SWYDDFA FWYD

DYCHWELWCH AT UNRHYW SWYDDFA FWYD

Rhif Cyfresol y Llyfr Dogni

W848231

llyfr dogni

Ifaciwis

Beth oedden nhw'n fwyta?	Roedden nhw'n bwyta wyau powdwr. Roedden nhw'n tyfu llysiau.
Beth doedden nhw ddim yn fwyta?	Doedden nhw ddim yn bwyta bananas. Doedden nhw ddim yn bwyta llawer o siwgr.

Beth oedden nhw'n dyfu?	Roedden nhw'n tyfu llysiau.
Beth oedden nhw'n wneud?	Roedden nhw'n garddio. Roedden nhw'n chwarae marblis.
Beth doedden nhw ddim yn wneud?	Doedden nhw ddim yn prynu dillad crand. Doedden nhw ddim yn chwarae Xbox.

RHAGOR iaith

Annwyl Mam a Dad,

Sut oeddet ti'n teimlo yn gadael Llundain?	Roeddwn i'n teimlo'n drist / ofnus / hapus.
Sut oedd y daith?	Roedd y daith yn hir / yn swnllyd / yn bell.
Sut oedd y plant ar y trên?	Roedden nhw'n drist. Roedd y plant yn drist.

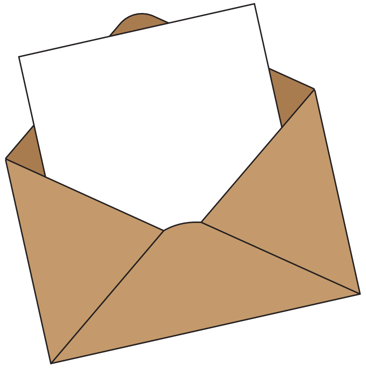

Gyda phwy wyt ti'n byw?	Rydw i'n byw gyda....
Disgrifiwch nhw.	Mae Mrs Jones yn <u>garedig</u>. Mae Mr Jones yn <u>hapus</u>. Mae'r plant yn <u>hwyl</u>.
Ble wyt ti'n byw?	Rydw i'n byw ar fferm. Rydw i'n byw yn y cefn gwlad. Rydw i'n byw mewn pentref.
Sut wyt ti'n teimlo nawr?	Rydw i'n teimlo hiraeth. Rydw i'n teimlo'n ddiogel.

Llawer o gariad, oddi wrth Twm x

RHAGOR iaith

Munud i feddwl ...

Pa dechnegau caffael iaith a ddefnyddiwyd yn y ddarlith hon?
Which language acquisition techniques were used in this lecture?

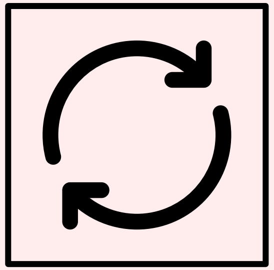

Drilio

Ymarfer ar lafar (yn unigol)

Gwaith pâr

Tasg wrando

Tasg ysgrifennu

Gwaith ar y byrddau gwyn

Grŵp o dri

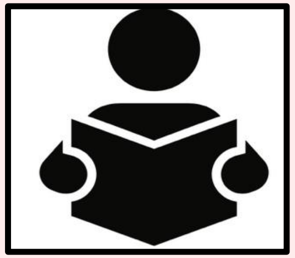

Tasg ddarllen

Da iawn bawb!
Wela i chi wythnos nesaf.